

ARTS

ARESTA 75
MAIG - JUNY 2005

2

TEMA DE PORTADA

COMIAT A UNA VELLA AMIGA
DE LA FOTOGRAFIA QU MICA
A LA FOTOGRAFIA DIGITAL

Manuel Cort s

6

EXCURSIONISME

PINTURES RUPESTRES DEL VERO

Antoni Satorra i Maria O'Neill

8

MEMÒRIA DE CENT ANYS D'EXCURSIONISME

9

ARTICLE

NO OBLIDEM EL NEPAL
L'HIMN LAIA EN ESTAT D'EXCEPCI

M. Lluís Huguet

10

ENTREVISTA A MERCÉ CIUTAT

Equip Aresta

13

VIDA SOCIAL

APUNTS I COMUNICACIONS

Equip Aresta

14

SEAM

RECULL ESCALADES 2004

Guillem Ullastre

EQUIP DE REDACCIÓ: Mercé Ciutat, Josep Lluís Gual, Mercé Gual, Dolors Lloréns, Carmina Pardo, Carles Solé, Núria Solé. DISSENY GRÀFIC: Josep Herranz. EDITA: Centre Excursionista de Lleida. REDACCIÓ I ADMINISTRACIÓ: C/ Comerç, 25. 25007 Lleida. Tel.: 973242329. Fax: 973234497. E-mail: cel@lleida.net. INTERNET: <http://www.cextalleida.org>. IMPRIMEIX: Arts Gràfiques Bobal, S.L. DIPÒSIT LEGAL: L-39-1958. Tirada: 1.200 exemplars. Publicació no lucrativa. El CEL no es responsabilitza de les opinions dels autors. Es permet la reproducció per amb l'esment de l'autor i l'origen. Subscripció de 6 números: 13 euros. Preu del número: 2,40 euros. Imprimeix en paper de cel·lulosa blanquejada sense clor. FOTO DE PORTADA: La muntanya i la fotografia. Foto: Manuel Cortés. COL·LABOREN:

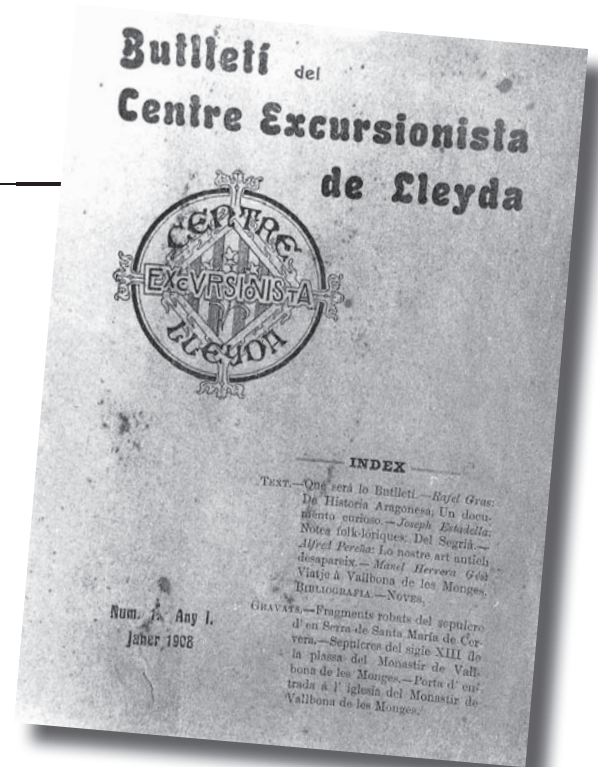
LA PAERIA

Ajuntament de Lleida

Generalitat de Catalunya
Departament de Cultura

Els avenços dels últims cent anys

s han traduït en noves formes d'expressió—Només cal comparar la portada del número 1 del *Butlletí del Centre Excursionista de Lleida* (gener de 1908) amb la de la nostra ARESTA. Després de la primera impressió—una mirada més acurada ens fa veure que la forma d'expressió—no és tan diferent, potser ho és més en el fons. Massa cops la imatge se sobreposa al contingut, esdevenint quelcom més important que aquest.

L'índex del Butlletí és immers en la descoberta cultural del territori proper. A l'ARESTA poques vegades es toca aquesta temàtica, hi prevalen els esports de natura i paratges llunyans (abans exòtics). Són efectes de l'actual cultura, on el canvi, la pressa i la immediatesa ens allunya d'all més proper i quotidià. Una cultura on la quantitat passa al davant de la qualitat; tot plegat afavorit pels grans mitjans a l'abast. No s'ha d'entendre així com una censura als continguts de l'ARESTA, que majoritàriament són rics en aportacions.

El 18 de juny vinent, amb l'acte inaugural, s'enceta l'any de celebració—del Centenari de la nostra entitat. Valgui per fer una ullada enrere, fer balanç d'un segle i extraure'n tot allò que ajudi a col·laborar en un futur millor, en què les noves formes, amb el suport dels millors mitjans, emmarquin continguts on els valors culturals universals vagin per davant de les dades quantitatives.

El 18 de juny, a l'Auditori Enric Granados de Lleida, us hi esperem a totes i a tots per obtenir la qualitat des de la quantitat. Els nostres precedents prou s'ho mereixen.

Comiat a una vella amiga De la fotografia qu'mica a la fotografia digital (I)

(A causa de la seva extensi— aquest treball apareixerà per parts, en tres números successius d'ARESTA)

Anys enrere, dins del món excursionista hi havia molta afecció—per la fotografia. Guardar de manera permanent, amb molta o menys encert, imatges dels indrets recorreguts, de les anècdotes viscudes i dels companys d'excursió—o viatge, era una constant. Gràcies a aquella passió—per la fotografia, tenim avui dia nodrits arxius, i poden sortir a la llum obres de gran valor documental com la recent *Els Pirineus i la Fotografia*, publicada pel CEC, o la nostra *Història Gràfica del Centre Excursionista de Lleida*. Tot això ho he comprovat un cop molta no fa gaire, quan amb motiu de l'homenatge tributat al Víctor Luque en complir els seixanta anys, i a fi de muntar un llibre anecdòtic de les experiències viscudes amb ell a muntanya, he remenat entre els 4.000 negatius en blanc i negre i les 5.000 diapositives en color que he reunit al llarg de quaranta anys.

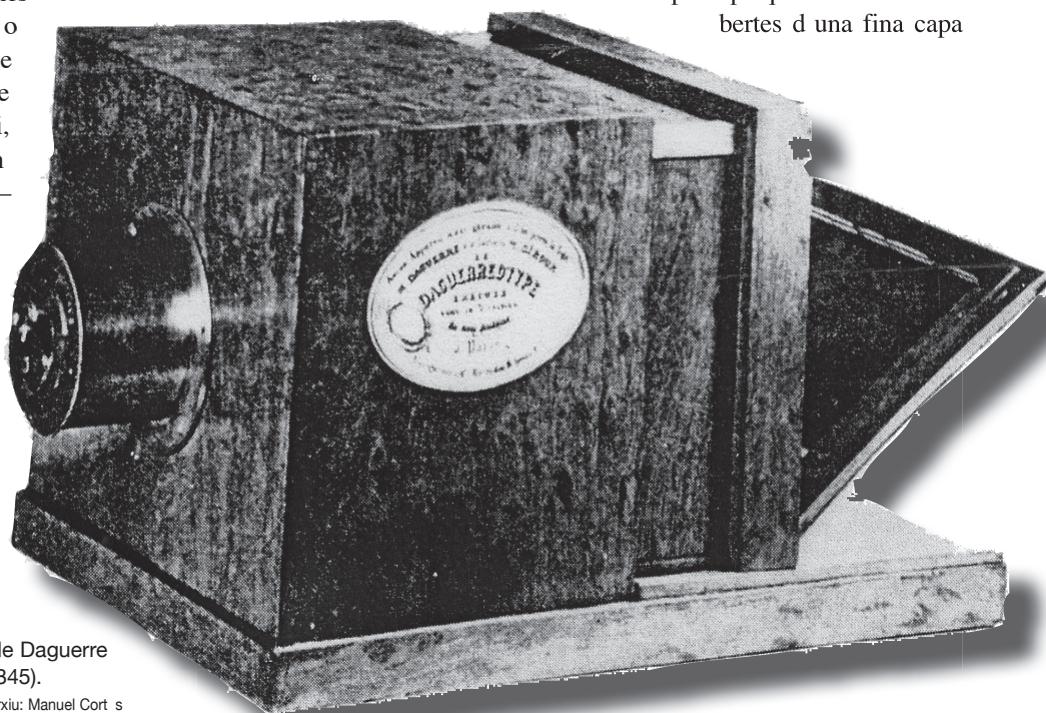
Les coses, però, han canviat. Si abans, en una excursió—gairebé la meitat dels presents duïen un aparell fotogràfic (de molta o menys qualitat i preu, que aquest és un aspecte secundari), ara, en canvi, rarament algú en porta. S'invertir la tendència gràcies a les còmeres digitals? És possible, però en tot cas, tant si s'esdevé així com si no, estem assistint als darrers temps de la fotografia clàssica o qu'mica, davant l'escomesa de l'electrònica. Dit així, i ni que sembli un panegíric funerari, voldria fer en poques ratlles un resum històric de l'evolució—de la fotografia, acabant-lo amb uns comentaris sobre la tecnologia digital, que també han de servir per desfer alguns malentesos existents entre els partidaris aferrissats d'una i altra.

La fotografia clàssica o qu'mica

L'evolució—de la fotografia ha estat possible per la cons-

tant millora dels seus components bàsics: tant en els primers i rudimentaris aparells, com en els molta sofisticats d'avui dia, els dos elements principals són una banda, l'objectiu fotogràfic, sistema de lents destinat a formar una imatge, tan fidel com sigui possible a l'original, i de l'altra, un suport sensible a la llum, capaç de reproduir amb la màxima precisió—la imatge donada per l'objectiu. Hi ha també un diafragma, destinat a graduar la quantitat de llum que entra a l'aparell, i un obturador, que regula la durada de l'exposició—. Els fonamentals, però, són l'objectiu i el material sensible a la llum. Direm primer uns mots sobre l'evolució—d'aquest.

Deixant a part les referències a dubtoses troballes anteriors, sembla provat que J. H. Schulze descobrí l'acció—de la llum sobre les sals de plata, l'any 1727. Un segle molta tard, el 1826, Nicéphore Niepce obtingué les primeres imatges estables sobre plaques metàl·liques recobertes d'una emulsió—d'asfalt en oli de lavanda, i el 1835, W. Fox Talbot aconseguí també notables resultats amb la calorèpia, en la qual ja intervenia el procés negatiu-positiu. Però a Jacques Mandé Daguerre, escenògraf i pintor d'ofici, va correspondre l'honor d'inventar el primer mètode pràctic d'obtenir i fixar permanentment les imatges fotogràfiques, donat a conèixer a l'Académie des Sciences de París el 1839. Era un procediment complicat, emprant plaques de coure recobertes d'una fina capa

Aparell de l'època de Daguerre (aproximadament 1845).

Arxiu: Manuel Cortés

de iodur de plata, que posteriorment es revelaven en una atmosfera de vapors de mercuri en calent. La imatge s'estabilitzava amb clorur d'or. Exigia exposicions molt llargues, donava imatges directament positives, i no era possible obtenir-ne còpies.

Més endavant (1851), s'empraren plaques de vidre recobertes d'una emulsió de cristalls de bromur de plata en una capa de col·lodió o dinitrocel·lulosa, material altament explosiu. L'equip del fotogràf d'aquell temps incloïa un laboratori químic per preparar les plaques immediatament abans d'usar-les i revelar-les tot seguit, ja que el perill del col·lodió havia d'estar encara humit. Un gran pas endavant el donà Richard Maddox el 1871, amb l'invent de les plaques seques de gelatina, avantpassat directe dels moderns materials sensibles. El 1877 Goodwin inventà el cel·luloide flexible, i el 1889 apareix un nom clau en el món de la naixent fotografia: Eastman Kodak, creador de la més important indústria fotogràfica mundial, al qual seguiren empreses com ara Agfa, Ilford i altres, que han portat progressivament el material sensible fins a l'altíssim nivell de qualitat actual.

Les primeres emulsions eren només sensibles a la llum blava. Més tard s'aconseguí que ho fossin a més colors, llevat del roig (plaques ortocromàtiques) i, finalment, amb les emulsions pancromàtiques, la sensibilitat abasta tot l'espectre, des de l'ultraviolat a l'infraroig.

El procés fotogràfic és aparentment senzill, però ha exigint molt temps, investigació i esforços dur-lo a la perfecció actual. En principi, la imatge formada per un objectiu incideix sobre l'emulsió sensible, i la llum altera els grans de sals de plata, generalment clorur o bromur, originant la imatge latent, dita així perquè no és visible encara. Per fer-la aparèixer cal el procés de revelatge, que es fa a les fosques per mitjà d'un bany en una solució reductora composta de determinats productes químics, els quals han estat molts i diversos al llarg de la història de la fotografia: amidol, cida piroglic, parafenilediamina, pirocatequina,

hidroquinona, metol, fenidona... El revelatge té per efecte ennegrir els grans de plata afectats per la llum, i deixa intactes els que no ho han estat, els quals, per evitar que s'ennegreixin posteriorment, s'eliminen amb un bany fixador d'hiposulfit sòlid. Un cop fixada, la imatge és estable i ja no l'afecta la llum.

Els clixos obtinguts són negatius: les zones il·luminades de l'objecte apareixen negres, i les més fosques són transparents. Les imatges positives s'obtenen per contacte o per ampliació. El primer mètode només és aplicable als negatius de gran format, mentre que els més petits s'han d'ampliar projectant-los per mitjà d'un aparell *ad hoc*, l'ampliadora, sobre un full de paper especial, amb una capa de baritina sobre la qual hi ha una altra capa d'emulsió normalment ortocromàtica, insensible a la llum roja, cosa que permet revelar les ampliacions amb il·luminació d'aquest color. Quasi totes les marques de pel·lícula oferien també (actualment cada cop menys) papers d'ampliació de qualitat: Agfa, Gevaert, Ilford, Kodak i, a casa nostra, Negra, que fabricava els acreditats papers Negtor. Per obtenir còpies brillants, els positius es passaven per un altre aparell, l'esmaltadora, que constava d'una llumina cromada i polida, escalfada per una resistència elèctrica. A manca d'esmaltadora, es podia fer servir una llumina de vidre amb un resultat, però, no sempre de fiar. Els papers moderns són autòbrillants.

Tot això, és clar, fa referència a la fotografia en blanc i negre, ja que quant a la fotografia en color, si bé el seu origen es remunta també al segle XIX (procediments de Hill, de Maxwell, de Ducos, de Jolly i de Lippman), fins a començaments del segle XX no trobem un sistema pràctic amb les plaques autocromes Lumière, que incloïen, a més de la capa sensible, una altra capa formant un mosaic de grànuls de fècula de patata tenyits dels tres colors primaris.

El 1935, la casa Kodak va posar a la venda la mítica Kodachrome per a diapositives en color, que amb la seva contrapartida alemanya Agfacolor, apareguda el 1936, van arraconar les plaques autocromes i altres sistemes com el Dufaycolor. Les noves pel·lícules es basaven en una tecnologia molt diferent, que ha perdurat fins al nostre temps: la de tres capes sensibles superposades, una per a cada color. Altres marques es van incorporar al mercat, com ara l'americana Ansco i la japonesa Fuji, destina-

A l'època del col·lodió (1851-1870), el fotogràf de paisatges havia de disposar d'un laboratori portàtil per preparar, exposar i revelar les plaques en pocs minuts.

Arxiu: Manuel Cortés

da aquesta a esdevenir la gran competidora de Kodak. Les pel·lícules negatives en color, per obtenir còpies i ampliacions sobre paper, van aparèixer més tard, però la seva producció esdevingué la més important en volum, especialment a partir del 1975, a causa de la creixent expansió de les càmeres dites compactes.

Els suports sensibles Polaroid per a la fotografia instantània, es basen en un sistema molt diferent, i porten incorporats els agents reveladors. Kodak va comercialitzar el seu propi aparell per a fotografia instantània, però fou obligada a abandonar la fabricació després de perdre un plet contra la Polaroid.

L'objectiu fotogràfic

L'altre element fonamental és l'òptica. Certament, es pot obtenir una fotografia sense objectiu, només amb una capsa on s'hagi fet un petit orifici (fotografia estenopeica), però això no passa de simple curiositat, sense cap valor pràctic. Perquè la fotografia tingui aplicacions reals, és imprescindible l'objectiu. Ja sabem que aquest és un sistema de lents destinat a formar una imatge fidel de l'objecte. Això no és fàcil d'atènyer, per diferents motius, n'és un l'existència de les aberracions (cromàtica, d'esfericitat, astigmatisme, coma, distorsió i curvatura de camp) que no és possible eliminar del tot. Per tal de reduir aquests defectes a nivells irrelevants, els objectius consten de diverses lents de diferents curvatures i classes de vidre. El disseny d'un objectiu és una tasca llarga i difícil i, abans dels ordinadors, exigia mesos de càlcul, perquè sovint la reducció d'un defecte fa que un altre augmenti, i els bons objectius són sempre una solució de compromís.

L'altre límit és imposat pel fenomen de la difracció que cal imputar a la naturalesa ondulatòria de la llum. A causa de la difracció (sense entrar en explicacions de física teòrica que estarien fora de lloc) la imatge d'un punt geomètric lluminós donada per un objectiu, no és un altre punt geomètric, sinó un minúscul disc lluminós voltat d'anells decreixents en intensitat. El diàmetre $\emptyset$ del petit disc és donat per l'expressió $\emptyset = 2,44 \lambda \cdot F/D$, en què λ és la longitud d'ona de la llum i F/D la relació focal de l'objectiu. Un objectiu teòricament perfecte (lliure d'aberracions) obert a $F/D = 4$, dona un disc de difracció $\emptyset = 0,0055$ mm per a la llum de color groc-verd. El seu poder resolutiu màxim és, doncs, $d'1 / 0,0055 = 180$ línies per mil·límetre. Són molt pocs els objectius que arriben a aquest límit, que és impossible superar per cap mena de perfeccionament, perquè és inherent a la pròpia natura física de la llum.

La mesura del poder resolutiu d'un sistema òptic en línies per mil·límetre, l'aplicà per primer cop, al segle XIX, el físic francès Léon Foucault, més conegut per la seva cèlebre experiència del pèndol. Consisteix a deter-

minar, observant (o fotografiant) a través d'un objectiu una trama de línies alternativament blanques i negres, quin és el límit a partir del qual la imatge real donada pel sistema ja no és prou fina per discernir com a separades dues línies consecutives. El nombre de línies blanques i negres per mil·límetre contingudes en la imatge en aquest límit, dona una idea precisa del poder resolutiu. Als EUA sovint s'expressa el mateix criteri per parelles de línies, i en aquest cas la xifra val la meitat. Quan es parla de poder resolutiu, és important deixar clar si s'expressa en línies o en parelles de línies, per evitar malentesos.

Els efectes de la difracció creixen com més diafragmat està l'objectiu, és a dir, a mesura que la seva relació F/D és més alta, però les diferents aberracions augmenten amb l'obertura. En un objectiu obert a $F/2$, la difracció és insensible, però no ho són les aberracions residuals. En canvi, a $F/11$ desapareix tot rastre d'aberracions, però el disc de difracció és prou gran per afectar el poder resolutiu. Com més perfecte és l'objectiu, més baixa pot ser la relació focal, i els millors permeten assolir el poder resolutiu màxim ja a l'entorn de $F/4$. Tot això referit a objectius normals i al centre del camp fotogràfic. Per als teleobjectius i gran angulars, i especialment els de focal variable (zoom), les condicions són més restrictives.

Naturalment, els primers fabricants d'objectius no es preocupaven per la difracció; en tenien prou amb les aberracions, prou serioses per impedir aproximar-se ni de lluny al límit. Tanmateix, alguns dels millors objectius moderns tenen un origen ben antic, com ara el Planar i el Tessar, de Zeiss, creats pel Dr. Rudolph el 1896 i 1902 respectivament; el Sonnar, calculat pel Dr. Bertele el 1929, per a la càmera Contax també de la firma Zeiss, i l'Elmar i el Summicron, apareguts el 1930 i 1954 respectivament i destinats a la càmera Leica, de la firma Ernst Leitz, competidora de la Zeiss. Els moderns Planar, Sonnar i Summicron són objectius *diffraction limited*, és a dir, la seva definició és limitada per la difracció de la llum, no per les aberracions residuals. També tenen aquesta qualitat, naturalment, els millors objectius fabricats al Japó.

Altres bons objectius apareguts o perfeccionats després de la II Guerra Mundial foren el Xenon, de Schneider, l'Ultron, de Voigtländer, l'Heligon, de Rodenstock, el Quinon de Steinheil, etc. És evident que el *boom* de l'òptica fotogràfica tingué lloc, bàsicament, a Alemanya. Hi havia també una notable indústria òptica a França (Angenieux, Levallois, SOM Berthiot), la Gran Bretanya (Dallmeyer, Ross, Taylor & Hobson) i en menor mesura també a Suïssa (Kern), Itàlia i els EUA. El Japó, la gran potència actual de la indústria fotogràfica, no va aparèixer en escena fins després de la II Guerra Mundial, i al principi les marques japoneses es limitaven a copiar els millors aparells alemanys, òptica inclosa.

L'evolució de la càmera fotogràfica

A la darreria del segle XIX, els aparells fotogràfics eren molt feixucs. Tots coneixem aquelles caixes de fusta per a plaques de 13 x 18 cm i algunes fins i tot per a 18 x 24, que encara es veuen als prestatges dels antiquaris. Calia una gran vocació—per ser fotògraf servint-se d'aquelles andròmines, i la fotografia mai no hauria estat popular si els aparells no haguessin esdevingut molt petits i molt còmodes.

En començar el segle XX va aparèixer alguna càmera de dimensions reduïdes, però els petits negatius s'havien d'ampliar, els materials sensibles de poca eren grollers i les ampliacions resultaven poc definides. La I Guerra Mundial va plantejar una nova exigència: la fotografia a l'aire de reconeixement. Els negatius obtinguts des de gran altitud s'havien d'ampliar fortament, i això exigia disposar de materials de molt definició—Per això fou la naixent cinematografia, demanant emulsions cada cop molt fines i molt sensibles, la que indirectament afavorí la ràpida evolució—dels aparells fotogràfics i la difusió—popular de la fotografia. Heus aquí alguns fets rellevants:

L'any 1925, Oskar Barnack (de la prestigiosa casa alemanya Ernst Leitz, especialitzada en la fabricació de microscopis i altres aparells òptics d'alta precisió)—creà la primera càmera utilitzant pel·lícula perforada de 35 mm destinada a la cinematografia, la mítica Leica, que a través dels seus constants perfeccionaments fins als nostres dies, ha estat l'aparell fotogràfic més còmode de tots els temps, i el més imitat i copiat arreu del món.

La firma rival d'Ernst Leitz, la igualment alemanya Carl Zeiss, va treure a l'any 1932 la seva pròpia càmera per a pel·lícula perforada de 35 mm, la també mítica Contax dissenyada pel Dr. Heinz Kppler, i que oferia alguns perfeccionaments respecte a la Leica, especialment l'extraordinària qualitat del seu objectiu Sonnar. Ambdues eren càmeres amb visor telemètric i potica canvia, i la constant competició—entre elles no cessà fins al 1961, quan la firma Zeiss, preveient que el futur ja no passava per les càmeres de tel·lmetre, abandonà la Contax en benefici de les reflex. Anys més tard (1965) la firma Leitz creà la seva pròpia càmera reflex, però seguí fabricant i perfeccionant la Leica clàssica fins als nostres dies.

Era tan gran el prestigi d'ambdues llegendàries càmeres alemanyes, que, en plena II Guerra Mundial, eren les preferides al bàndol aliat: Famosos reporters gràfics com Robert Capa i Carl Mydans anaven de batalla en batalla amb les seves Contax, mentre que al general americà Patton se l'avia sempre amb la seva Leica penjada en bandolera.

Altres fabricants van seguir els passos de les dues prestigioses firmes alema-

nyes, creant les seves pròpies càmeres de visor telemètric per a pel·lícula de 35 mm, sense arribar a igualar, però, les dues cimeres. Per exemple, Voigtlander fabricava la Prominent i, Levallois, a França, la Foca. Kodak, entre molts altres models, fabricava l'excel·lent Retina. El nombre de marques que oferia aparells molt senzills i econòmics que els esmentats augment de manera increïble entre 1950 i 1960. Noms com ara Agfa Karat, Baldina, Paxette, Iloca, Regula i molts altres, que ara ja no diuen res a ningú, mig segle enrere eren habituals als aparadors de les botigues del ram.

Un altre aparell digne d'esment és la diminuta Minox, creada per Walter Zapp l'any 1939.

Acabada la II Guerra Mundial, el Japó—va desenvolupar una indústria fotogràfica pròpia, que en principi es limitava a copiar els millors aparells alemanys. Canon, Yashica i Minolta imitaven la Leica, mentre que Nikon ho feia amb la Contax. En honor de la veritat, però, s'ha de dir que els japonesos van passar aviat d'imitadors a creadors, i els seus productes van esdevenir els més avançats del mercat mundial. L'espectacular creixement de la indústria fotogràfica japonesa va determinar la progressiva extinció—de l'europea i l'americana. Cap al 1970 va aparèixer una nova generació—de càmeres, molt petites que les habituals, quasi totes originàries del Japó—com ara la Minoltina S, la Canonet, la Konica C35, la Petri 75, l'Olympus 35C, i alguna a Alemanya, com la Rollei 35, una autèntica miniatúra. Aquestes càmeres de mida petita van evolucionar a partir dels anys 1975-1980 cap a la càmera compacta, de funcionament automàtic i sovint amb objectiu de focal variable o zoom. Les compactes van ser motiu d'una nova expansió—del sector, que ja feia algun temps que estava aturat.

L'any 1995, la col·laboració—entre les firmes Kyocera i Zeiss va propiciar la resurrecció—de la Contax, amb el model G1 i després el G2, de gran preu i sofisticada electrònica, destinats altre cop a competir amb la Leica.

Manuel Cortés

Dos objectius separats per un segle.

A l'esquerra, un vell anastigmàtic.

A la dreta, un objectiu simètric modern, de sis lents, derivat del tipus Gauss.

Foto: Manuel Cortés

Pintures rupestres del Vero

Finestra enmig del cam' de Las Escaleretas.

Foto: Antoni Satorra

El barranc del riu Vero és un dels més coneguts i visitats de la serra de Guara, pels seus atractius i per les poques dificultats que presenta juntament amb la seva facilitat d'accés. També se sap que a la zona hi ha pintures rupestres ja que a mesura que ens anem acostant al barranc sigui al mateix poble de Colungo, on hi ha un centre d'interpretació d'art rupestre, o continuant per la carretera, es veuen anunciats els abrics d'Arp i Tozal de Mallata fins arribar a l'aparcament del Vero. La meua proposta és combinar en un mateix recorregut la naturalesa, la cultura i una mica d'aventura. El recorregut que es descriu ens portarà a una dotzena d'abrics i coves amb pintures rupestres esquemàtiques,¹ les quals l'any 1998 foren declarades Patrimoni de la Humanitat per la UNESCO. Aquestes pintures s'han de datar entre els 5.000 i els 1.500 anys aC, totes enmig d'un paisatge de grans penya-segats tot passant per una ruta inversemblant.

Durada Temps caminant, 4 hores. Temps comptant parades, entre 6 i 7 hores.

Dificultat La senda presenta una successió de passos estrets i aeris a vegades perillosos. Després de dies de pluja algunes cornises poden ésser reliscoses, cal evitar-les.

Accés Des de l'aparcament del poble de Lecina. Ruta Barbastre, Alquizar, Colungo.

0:00 Començarem a caminar des de l'aparcament de cotxes del poble de Lecina; entrarem al poble i des de la plaça seguirem els senyals que ens indiquen el camí cap als covatxols de Barfaluy. A uns 6 minuts trobarem l'aljub de Fuendis, baixant a l'esquerra, que podem visitar.

0:15 Arribem al llit del barranc Basender o Cruciacha, el creuarem i continuarem pel camí que puja pel marge dret del barranc, endinsant-se al bosc de carrasques de Lecina.

0:30 Després d'haver passat per una carbonera veurem una gran fita que de moment no en farem cas i continuarem seguint el camí principal amunt cap als covatxols de Barfaluy.

0:40 Arribem a un gran mirador del barranc de La Choca amb la confluència amb el riu Vero, un bon punt per observar els voltors. Baixarem cap als abrics per les escales de ferro.

0:45 Coves de Barfaluy² que amaguen les pintures on trobem les tres coves tancades per una reixa, per les pintures són perfectament visibles. També es poden apreciar unes antigues arnes de canyes i fang que avui en dia estan en desús.

¹ Vegeu una explicació dels tipus d'art rupestre a <www.staragon.com/guarasomontano/arte.html>

² Descripció del que es pot veure en aquests abrics: <www.staragon.com/riovero/barfaluy.html>

0:55 Tornarem pel mateix cam' d'anada fins a la fita abans esmentada. Girarem a la dreta i per un cam' no molt visible arribarem al començament del cam' de Las Escaleretas que feien servir els habitants de la zona per baixar a cultivar els camps de conreu que tenien dins del barranc quan a aquest no s'hi podia accedir per la via normal a causa de les crescudes.

1:02 Desgrimpant una mica i seguint una feixa s'arriba a una bifurcació—on, si anem cap a l'esquerra farem cap a la cova de Lecina Superior³ on, des de la reixa, es poden apreciar, a la dreta, la resta de les pintures que queden després que algú hagi intentat emportar-se-les.

1:12 Retornem a la bifurcació—i continuem pel costat del cingle i després en direcció—sud fins a un esper—que ens porta a una feixa i després a un ressalt que hem de desgrimpant pel lloc més evident.

1:15 El cam', molt desdibuixat, baixa en direcció—al riu i després gira en direcció—nord.

1:35 Arribem a una cornisa ampla amb pintures, al final d'aquesta cornisa trobem una sirga on s'ha de passar un tram de 10 metres aeris i una mica exposats al buit.

1:40 Finestra excavada a la roca.

1:43 Visita a la Cova de Lecina Inferior (temps no comptat) que tenim a sobre nostre, barranc amunt. Tornant al mateix lloc seguirem enmig de la vegetació—pel barranquet avall.

1:46 Feixa a la dreta on trobarem un esper—f cil per bastant aeri al davant i veurem una cova que és on hem d'anar, però abans d'arribar-hi n'hem de tornar a passar una altra.

1:52 Des d'aquesta cova baixarem un ressalt i, a la nostra dreta, segueix el cam'.

1:54 Bifurcació—de camins, on girarem cap a la dreta en pujada.

1:56 Coves del Gallinero: conjunt de quatre coves també amb pintures molt ben conservades i visibles. S'ha d'anar amb cura per les escales metàl·liques ja que són una mica inestables. Baixarem cap al riu per l'últim cam' que hav'em agafat.

2:20 Arribem al riu després d'haver baixat per forts pendents i algunes feixes. Seguirem riu avall, el qual creuarem diverses vegades. Si no ho volem fer descalços haurem de portar calçat de recanvi (botes d'aigua, xanques, etc.), ja que com a mínim l'haurem de creuar de 4 a 5 vegades, segons la quantitat d'aigua. Passarem per la confluència del barranc de La Choca que abans hav'em vist des de dalt. Mes enllà es veu una pedra gran al mig del riu, que passarem de llarg.

2:35 Immediatament després de la pedra hi ha una fita al marge esquerre del riu, si la seguim, ens pujarà cap al Tozal de Mallata. Mentre pugem podem apreciar el congost del riu per l'altre costat i veurem al damunt nostre les reixes de les coves del Tozal de Mallata.

3:00 Pla del Tozal de Mallata. Anirem cap a les pintures que es troben a la nostra esquerra.

3:05 Pintures rupestres de Mallata⁴ i Mirador del riu.

3:10 Retornats al pla del Tozal de Mallata agafarem la pista que tenim a l'esquerra.

3:11 Cartell de Punt de encuentro. En aquest punt agafem la pista de l'esquerra en baixada.

3:21 Mirador del Vero i aparcament del barranc de Portiacha al costat de la carretera: des d'aquí podem mirar i endevinar el cam' de Las Escaleretas que hem fet de baixada cap al riu. Seguir el cam', molt evident, de baixada que surt a prop de la carretera en la mateixa direcció—que ven'em.

3:30 Cap alera del barranc de Raisen. Continuarem per la mateixa senda cap al pont del riu Vero. Compte de no equivocar-nos, que el més fàcil és pujar cap a l'aparcament de cotxes del Vero.

3:37 Creuem el riu Vero pel pont i girem a la dreta cap a les fonts de Lecina.

3:38 Fonts de Lecina: surgiments permanents i abundants. Seguim el corriol més gran que ens porta cap a l'aparcament de Lecina.

4:03 Aparcament de cotxes. Al poble de Lecina és interessant visitar l'alzina mil·lenària i l'església.

Coves que es visiten al llarg del recorregut: Barfaluy I, Barfaluy II, Barfaluy III, Lecina Superior, Feixa amb pintures abans d'arribar a la finestra, Gallinero I, Gallinero II, Gallinero III, Gallinero IV, Mallata I, Mallata II, Mallata III.

Bibliografia:

Enrique Salamero

Parque de la Sierra y los Cañones de Guara. 22 Itinerarios a pie. Prames S.A., 1996.

Fernando Biarge, Enrique Salamero.
Huesca Cañones y Barrancos, vol. 1 Sierras. Gráficas Alós, 1991.

Antoni Satorra / Maria O'Neill

³ Vegeu pintures a: <www.radiquero.com/arterupestre>

⁴ Vegeu descripció de les pintures a: <www.staragon.com/riovero/mallata.html>

Excursió a Camarasa (segona part)

“Quan varem arribar a la cova del Tabaco, que ab aquest nom es coneguda perquè dins s’hi troba una terra pareguda al tabaco, ens feu l’efecte al contemplar sa boca descomunal y osca, que era’l forat d’un volcan

apagat y tombat. Al iluminarla el sol, li donava un coloret roijech, venínt a nostra memoria aquella boca del infern que havíam vist en obres esceniques, molt més, quan reflexats’ls rajos solars semblava que eixia del antre vapor calurós escapat de l’entranya hont pareixia hi reynava’l foch. Abans de entrar en l’antre infernal esmorsarem per pendre ánimos. Un company recullí una ploma d’áliga y se la posá al sombrero: dava gust lo veurela, mentres ell bebia d’una bota el llarg galét.

Ab los ciris encesos seguirem los recons de la cova, recorrentla ab tot cuidado, perquè la má del home egoista, al arrencar l’ocre y la argila hi havia deixat varis clots hont algun hi havia trobat la mort. Embadalits admirarem les variades formes geométriques preses per les estalactites, en qual punta hi brillava la gota mare que ab esforços incansable anava teixint aquelles filigranes, que’l talent del artista alarb difícilment havia pogut imitar en les mesquites y palaus orientals. Llastima de no portar llums de bengala pera poguer assaborir aquelles belleses tenyides ab colors groch, vert y roig, com aquets palaus del Orient que veyem en els cines!

Deixant aquesta cova’ns encamirarem vers la de l’Escaleta. Pera pujarhi es precis sapiguer escalar muralles, com fan los qui busquen nius d’olives. Es grandiosa; ningú ha arribat al fí, y segons váren explicar els tres arrojados que hi pujaren, de no haverse emportat un cordill, potser a hores d’ara encara hi estarien. Alló diu que feya fredat; hi havia moments en que s’havia de passar per un roglet com una maroma, tenint devall un precipici que ab molta facilitat s’hi podia caure. Devallarem la montanya pera anar á veure la unió dels dos rius: lo Segre y’l Noguera. Allí en una pelvis obrada entre tres montanyes se verifica l’abracada dels dos rius, mentres entonen á dues veus un himne plé de petons y carícies saludant lo seu maridatge y enviant dolços trins á la sempre pródiga mare Natura. Sobre l’herba del marge reposarem bona estona. Lo Pont del Diable, que posava en comunicació el Montroig ab la montanya de la Mesana y que fou destruít per una crescuda del Noguera, era mirat per nosaltres ab cert desconsol, perquè’ns feya enrecordar de que eram espanyols, es á dir, subjectes á un poder centralista. Un fill del país havia improvisat un medi senzill (una caixa de fusta que ab unes corrioles corria sostinguda per dos cables) pera passar á l’altre banda. En aquell punt se hi veyia una professó d’uns insectes cone-

guts ab lo nom vulgar de pantiganes. Tots d’una sentirrem set, buscant per tots indrets un filet d’aigua. L’ull de la fada, que cansada d’estar empresonada, vol mirar la vegetació

que á n’ella li deu la vida, no’l trobavam en lloch. Per fi, trovarem una fonteta, ab un filet com un cabell que, parodiant als de montanya, podíam dir que aquella ninfa tenia’ls ulls migrats y ses llágrimes eren esquifides y térvoles.

Lo poble de Camarasa que té’ls carrers costeruts, ofereix en la part alta un torreó quadrangular y una iglesia casi derruida. D’aquesta’s conserva l’absis y un trós del creuer. L’estil románich de últims del segle XII se presenta en aquest temple ab gran esplendor. L’absis se conserva sencer. La volta de quart d’esfera que’l cobreix, continúa tan sólida com lo dia que la van fer. Cap de les doveles ha fugit del seu puesto. L’exterior del absis está reforsat per uns quants archs que descansen sobre esbeltes columnetes. Los adornos que’ls guarneixen son línies trencades, que recorden los antichs motius bissantins. La llum penetra per estretes finestres, que mes pareixen obertures per llansar fletxes. La volta de mitg canó descansa sobre solits archs apuntats. Aquestos archs directrius, preciós invent dels monjos de Cluny, descansen sobre aixerides columnes. Les impostes y capitells son una verdadera filigrana. Entre la flora del país, se veuen escenes del antich y nou testament. Los cossos de Adam y Eva son esculpts ab tal naturalitat, que fa creure si foren executats baix la impresió del model viu. Hi ha martiris de sants; encara que en alguns dels grups de figures no está ben determinada la escena, ens va fer suposar que eren representacions grotesques, criticant vicis de l’época. Avuy día, aquest temple’s fa servir per guardar llenya y per habitació dels pobres transeunts. ¡Llastima que aquesta producció ingénua y espléndida del art románich, estiga abandonada als capritxos del temps y dels homes!...

A péu marxarem cap á la carretera de Balaguer, hont ens esperava’l cotxe. Atravessarem, cantant, grans extensions de camps y d’oliveres, mentres les ombres de la vetlla avançaven recelosament, llensant arreu llurs espesses y atapaides veles. Ensopits estavam, quan la veu del cotxero’ns despertá; veigerem la fila de llums elétriques de la nostra Banqueta, y’ls punts lluminosos que, asimetricament, están escampats per les cases de la part baixa y l’alta de la població. Aleshores, donantnos compte de que eram lluny de Camarasa, y recordant ab recansa los bons ratos que passarem en aquella poética y pintoresca encontrada, ens despedirem ab la pena. No diguerem adéu, sino “á reveure”.

No oblidem el Nepal

L Himàia en estat d'excepció—

El Nepal és un país de referència obligada per als alpinistes i amants de la muntanya; però malgrat això resulta oblidat en els seus aspectes més malauradament dramàtics. Des de l'1 de febrer, el Nepal viu un dels seus períodes polítics i socials més difícils i cruents; el rei Gyanendra va decretar l'estat d'excepció. Aquest fet està provocant, segons denuncien organitzacions com Amnistia Internacional, greus violacions de drets humans en el país, posant la seva població civil al límit. Aquesta situació és resultat de la misèria social i crisi política que s'hi viu des de fa dècades i que ha provocat l'existència d'un grup guerriller d'inspiració maoista que es va aixecar en armes fa 10 anys contra la monarquia i que reclama la democràcia real. Els

fets de l'11 de setembre han fet que el govern nepalès rebi forta ajuda americana, sobretot en armament, a canvi que controli el país. Però aquest control s'està realitzant a costa dels drets humans dels nepalesos.

Qui ha tingut el privilegi de viatjar al Nepal o ha somniat amb les seves esplèndides muntanyes sap que és un dels territoris del nostre planeta més pobres, tot i la seva riquesa natural i humana. Sembla, això no obstant, com si el Nepal només fos un país idealitzat, on poder passar les nostres vacances recorrent-ne les valls o on poder realitzar l'ascensió alpinística de la nostra vida.

Però el Nepal és molt més, és una gran lliçó d'humilitat, on la força de la natura es mostra amb tota la seva magnitud: les valls profundes, els rius ferotges amb les aigües gèlides que baixen dels cims més alts del planeta, l'esplèndida vegetació, les immenses geleres, els majestuosos pics, l'Everest, l'Annapurna... el nostre Himàiaia.

En aquests moments, segons informes d'ONG i de premsa independent, el Nepal és a la vora d'una irreversible crisi política i social. L'econòmica ja fa molt de temps que es viu.

Davant dels darrers esdeveniments, totes aquelles persones que estimem les muntanyes hauríem de fer sentir la nostra veu denunciant la situació que es viu al país. L'estat d'excepció està provocant ja una crisi dels drets humans més bàsics: violació de la llibertat d'expressió, tortures, desaparicions, detencions arbitràries... sense que el món hi faci res. Ni una petita veu. Serveixin aquestes línies per pensar en el conflicte oblidat del Nepal i els grans conflictes del món.

Si voleu més informació no deixeu de visitar els d'Amnistia Internacional o de *Le Monde Diplomatique*:

www.es.amnesty.org (Centre de documentació)

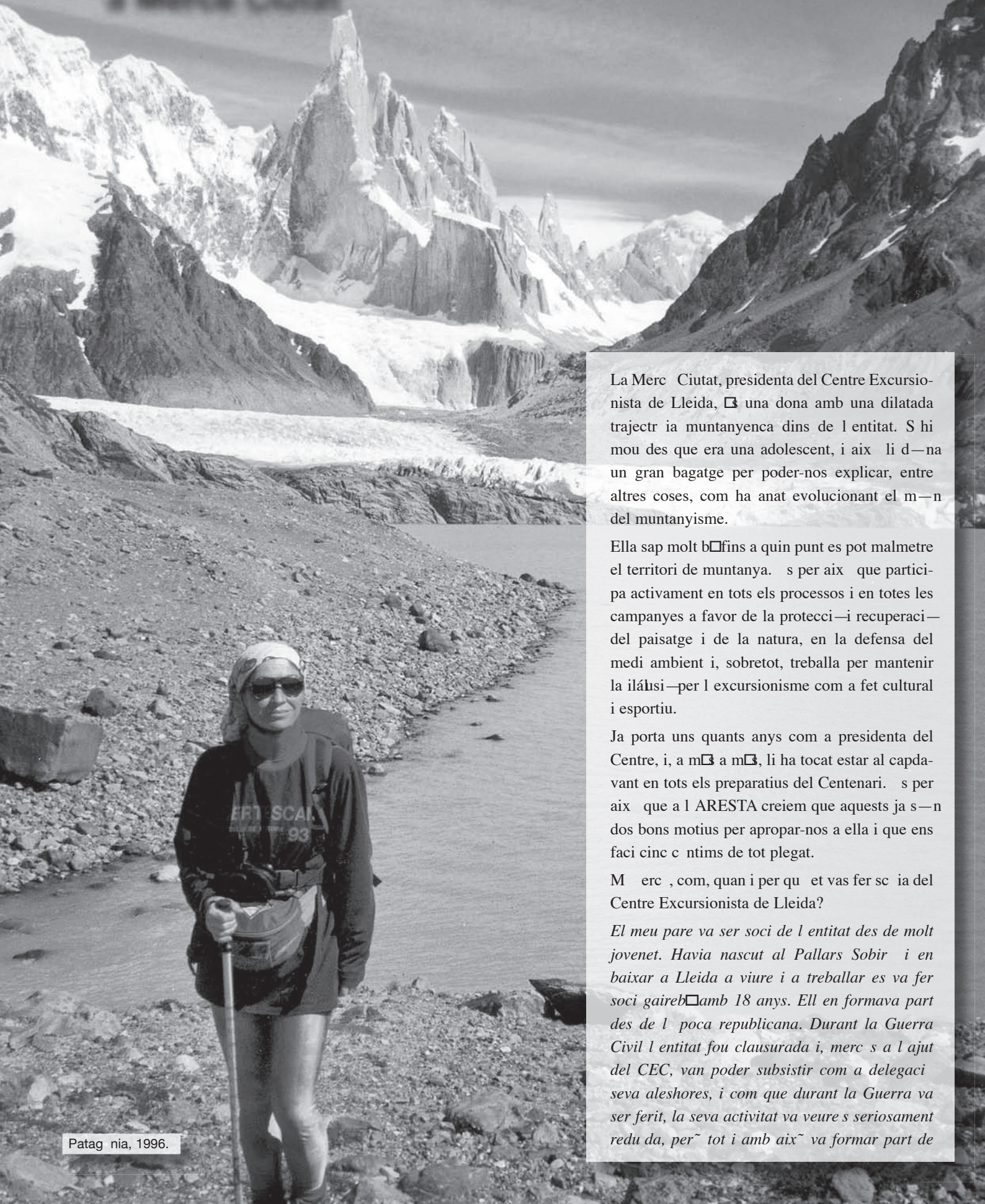
www.mondiplomatic.com (novembre 2004)

M. Lluís Huguet (abril 2005)

Un grup del CEL al Nepal.

Foto: Merc Ciutat

Entrevista a Mercè Ciutat

La Mercè Ciutat, presidenta del Centre Excursionista de Lleida, és una dona amb una dilatada trajectòria muntanyenca dins de l'entitat. S'hi mou des que era una adolescent, i així li donen un gran bagatge per poder-nos explicar, entre altres coses, com ha anat evolucionant el món del muntanyisme.

Ella sap molt bé fins a quin punt es pot malmetre el territori de muntanya. És per això que participa activament en tots els processos i en totes les campanyes a favor de la protecció i recuperació del paisatge i de la natura, en la defensa del medi ambient i, sobretot, treballa per mantenir la il·lusió—per l'excursionisme com a fet cultural i esportiu.

Ja porta uns quants anys com a presidenta del Centre, i, a més a més, li ha tocat estar al capdavant en tots els preparatius del Centenari. És per això que a l'ARESTA creiem que aquests ja són dos bons motius per apropar-nos a ella i que ens faci cinc centims de tot plegat.

Mercè, com, quan i per què et vas fer socià del Centre Excursionista de Lleida?

El meu pare va ser soci de l'entitat des de molt jove. Havia nascut al Pallars Sobirà i en baixar a Lleida a viure i a treballar es va fer soci gairebé amb 18 anys. Ell en formava part des de la poca republicana. Durant la Guerra Civil l'entitat fou clausurada i, mercès a l'ajut del CEC, van poder subsistir com a delegació seva aleshores, i com que durant la Guerra va ser ferit, la seva activitat va veure's seriosament reduïda, però tot i així va formar part de

la Junta i era el vocal de Càmping. Als anys cinquanta i després del compromís d'una sèrie de persones de la nostra ciutat, el CEL va tornar a funcionar com a tal.

El meu pare va viure intensament aquests canvis. En aquells anys, pel fet de ser-ho el pare, ho érem tots els membres de la família, almenys així ho consideràvem. Seria l'estiu del 68 quan vaig aconseguir el meu propi carnet de sòcia, amb 14 anys. Tota una vida!

—Quina filosofia hi veus darrere de l'excursionisme, i com ha evolucionat?

L'excursionisme, des dels seus orígens, ha estat vinculat a persones de tarannà obert, amb interès pel saber i per descobrir, amb esperit d'aventura, amb ganes de conèixer el país, els seus racons, la seva història ...Fa molts anys, exactament cent!, hi havia a la nostra entitat un seguit d'homos relacionats amb la ciència, l'art i la cultura. Estudiosos de camps molt diferents que, empossats per l'interès comú del coneixement del territori, van promoure la idea de l'excursionisme com a eina per descobrir i salvaguardar el nostre patrimoni natural, cultural i artístic. Actualment existeixen, a nivell polític, organismes que es dediquen exclusivament a aquestes tasques, la qual cosa permet que les entitats excursionistes vetllin per uns altres objectius més esportius i lúdics sense deixar de banda aquells més específicament relacionats amb la natura i la seva preservació com a patrimoni de tots i de totes. Així, procurem estar presents en aquelles plataformes reivindicatives que lluiten contra el deteriorament d'espais que tenen un especial interès paisatgístic fent-ne una divulgació per tal de contribuir en l'educació per a la defensa del medi ambient.

És molt important que entitats com la nostra denunciïn els intents d'atemptar contra la natura i que donin la resposta adient a cada moment. Cal recordar que els centres excursionistes han estat els capdavanters molt abans de l'existència de qualsevol grup o organisme polític anomenat ecologista. Per tant, contribuïm a la presa de consciència i al manteniment de l'esperit obert i crític.

—De la teva activitat muntanyenca, quins moments destacaries com a molt especials?

De fet, com que és gairebé tota una vida la que porto en aquesta activitat, jo diria que són molts. Cada sortida, cada viatge a unes muntanyes més properes o més llunyanes... té el seu encant, el seu moment especial. Saber gaudir amb els teus companys i companyes d'un dia a la

muntanya té la seva dosi d'alegria que t'omple el temps necessari, fins la propera sortida. Suposo que la meua és una resposta semblant a la de qualsevol persona vinculada, de tota la vida, a la pràctica de les activitats de muntanya. La possibilitat de gaudir de la natura de manera diferent, sense impositions, sense horaris, sense obligacions. Cercant aquella tranquil·litat d'esperit que no trobes en la rutina diària. Comprovar que hi ha maneres de viure diferents, entendre-les, conèixer-les, compartir... Escoltar el missatge dels diferents paisatges, gaudir del silenci. Tot això sense pressa!

Recordo la primera excursió de cinc dies a Aiguestortes-Sant Maurici, l'any 1968, amb la Lluïsa Terés, i amb un interès més especial el meu primer tresmil: era l'any 1970, tenia 16 anys i recordo que hi érem, entre altres, la Mertxe Sirera, el Víctor Iñíguez, el Joan Cuadrat i el Manel Cortès. El 1974, primera "expedició" als Alps, tota una aventura amb lloguer de cotxe inclòs! I és clar! la possibilitat de conèixer algunes de les muntanyes més boniques del món, la seva gent i alguns indrets amb una màgia especial. Tot això en companyia de persones que estimes i a les quals t'uneix una gran amistat. Immillorable!!!

—Quants anys portes com a presidenta del Centre i quina és la teva tasca?

Ara en porto vuit, i en teoria solament es tractava de ser-ho una legislatura, és a dir, quatre anys, però en les darreres eleccions, la Junta decidí continuar una vegada més, el motiu era ben clar: la celebració del Centenari. Resulta del tot comprensible que després d'estar treballant intensament en el disseny d'aquest projecte calia assumir-ne la responsabilitat fins al final i així ho estem fent.

D'acord amb els estatuts de gairebé totes les entitats esportives i culturals, la presidència té com a tasca principal la representació de l'Entitat en qualsevol acte o activitat pública, si bé jo afegiria "entre altres", ja que al Centre entre tots i totes fem que l'entitat funcioni. Procuro estar al corrent de les activitats de les diferents seccions i si cal donar un cop de mà, ho faig. Actualment, hi ha una mica més de feina per les circumstàncies especials de celebració dels cent anys, però això no es tornarà a repetir, la qual cosa vol dir que hem de fer el que puguem i més. Per sort, tenim una quantitat molt important de gent que se senten de l'entitat i que no escatimen esforços per col·laborar, precisament gràcies a elles podrem assolir els nostres objectius.

Es compagina bé la fam'lia, l'Escola del Treball i la presidència del Centre?

Poden haver-hi moltes coses... però l'heu encertat! Aquestes són les tres més importants per a mi. Es pot compaginar per una sèrie de raons evidents: tinc una fam'lia encantadora amb la qual m'entenc molt bé i amb la qual comparteixo

l'afici per la muntanya; tinc una feina que, tot i partint de la base que el treball és una obligació, m'agrada i el cas és que no m'he mogut des de fa vint-i-vuit anys, vint-i-cinc dels quals a l'Escola del Treball on he fet molt bones amistats. I pel que fa a la presidència del Centre... atès que és un càrrec de voluntariat, amb bona companyia, amb molta il·lusió compartida, amb molts moments de joia que de tristors... crec que estic tot dit!

Què significa per a tu el Centenari del Centre, i com l'heu encarat?

Suposo que si el meu càrrec fos polític, la meua resposta seria més o menys... la culminació d'un projecte... , però com que aquest no és el cas, diré que dins la meua llarga estada al Centre Excursionista de Lleida aquest fet representa la possibilitat de compartir moments de gran emoció amb moltes persones que, com jo, estimem la muntanya, persones que ens hem fet grans en un espai important d'aquests cent anys,

que hem viscut moments de joia i de tristors, sabent donar resposta a situacions injustes, contribuint al respecte a les nostres muntanyes i a la seva gent, a salvaguardar el nostre ric patrimoni cultural...

El Centenari caldria que recollís el sentiment de totes aquelles persones de les nostres terres que estimen la muntanya, que tenen il·lusió per conèixer el nostre entorn immediat i lluny, que tenen curiositat per descobrir altres indrets, que són sensibles a la necessitat d'un mínim respecte, més humilitat i més habitable...

L'equip de redacció—de la revista ARESTA et felicita per la teua trajectòria i t'encoratja a continuar en aquesta l'ònia, on, a més de posar-hi el cap, hi poses també el cor.

Totes i tots estem amb tu, Mercè.

Equip de redacció de l'Aresta

biotiga

cuidem de tu,
cuidem de la terra.

Alimentació i
productes ecològics
Teràpies per a la salut
Tractaments per a la cura
del cos
Cafeteria
Comandes a domicili

C/Ramon Llull, 6 25008 LLEIDA Tel. 973 83 40 21 Fax: 973 83 40 22 e-mail: biotiga@menja.net www.empreses.net/biotiga

tot en productes biològics

Apunts i comunicacions

El propassat 23 de febrer de 2005 es va celebrar l'Assemblea General Ordinària de la SEAM (Secció d'Escalada i Alta Muntanya), en la qual s'havia de renovar la Junta Directiva. Davant la dificultat de cobrir el càrrec de president, es va decidir crear una Comissió Gestora integrada per Anton Tarragona, Jordi Marmolejo, Ferran Ullastre i Josep Maria Dolcet, que haurà de dirigir la secció l'any vinent com a mínim.

Hem ampliat la nostra Biblioteca amb els següents llibres:

ESCALADA:

PAKO SÁNCHEZ

Pirineus neu, mixt i gel. Del Canigó al Carlit.

FRANCISCO ALARCÓN Y SALVADOR MUÑOZ,
57 escaladas invernales en los picos de Europa. Desnivel.

EVA MELÚS – KRIS UBACH
Vías ferratas. Editorial La Gatera.

MUNTANYA:

Dos miles del Pirineo aragonés occidental. Editorial Beturián Ara.

B.T.T.

JOSEP INSA MONTAVA,
Per la Franja en BTT. Cossetània Edicions.

ESQUÍ:

ISIDORO RODRÍGUEZ Y ADELINO CAMPOS
Esquí de montaña en la cordillera cantábrica y picos de Europa. Desnivel.

EXCURSIONISME:

MARC GARRIGA
Itineraris forestals "Pirineu viu". ADF Mig Pallars.

Els nous socis del Centre són:

Thais Bosch Estrada
Iñigo Soteras Martínez
Aniol Vilalta Redó
M. Rosa Rosanes Bosch
Pilar Moreno Velasco
Pilar Rocamora March
Albert Roure Sanvicén
Josep Armengol Torrent
Rosa Maria Mor Vals
Pere Roca Magrí

Us recordem que el dia 18 de juny (dissabte) tindrà lloc l'acte inaugural del Centenari del Centre. **RESERVEU-VOS-EL!!!**
Hem de fer festa grossa.

LLIBRERIA TURÍSTICA

REVISTES DE VIATGES • LLIBRES I GUIES TURÍSTIQUES
• GUIES D'ALLOTJAMENTS I D'OCI • MAPES DE CARRETERES I DE MUNTANYA
• CARTOGRAFIA DIGITAL I EN RELLEU • RUTES SENDERISME
• RUTES EN BTT • RUTES EN AUTOMÒBIL I EN 4x4 • RUTES D'HIVERN I D'ESCALADA
• VÍDEOS I DVD • AMPLIACIÓ DE FOTOGRAFIES

C/ Ramon Llull, 8, baixos • 25008 • Lleida • Tel.: 973 241 267 • Fax: 973 241 267

Recull escalades SEAM 2004

R. Pizzica a l'últim llarg de la via OK PANA (6b).

Foto: J. Marmolejo

Les mags destacades:

PAMIR

El consoci del CEL Jordi Giné (SEAM) amb Ramon Saz, juntament amb els vascos Carlos Zuber'a i Zerapio L.—per es dirigiren, el mes d'agost, al Kirguizistan per intentar l'ascensió—al Pic Lenin (7.134 m). Tots els membres de l'expedició—aconseguien l'objectiu per la via normal menys en Ramon Saz, al qual poc abans de l'atac final, unes moltes fèssiques li impediren culminar l'ascensió—.

ANDES

Sergi Ricart, del Club d'Escalada i Muntanyisme de Pardinyes, en companyia de Jordi Marmolejo (SEAM) van iniciar, a mitjan setembre, un viatge alpinístic que els portà a conèixer un bon nombre de muntanyes bolivianes amb les seues activitats.

Cordillera Apolobamba

- 18 de setembre, ascensió a l'Akamani (5.666 m) per la cara S obrint la via DELS KALLAWAYAS (800 m, D) i descens per la via BRITÁNICA de la cara O, a càrrec de Jordi Marmolejo i Sergi Ricart.

- 19 de setembre, nova ascensió a l'Akamani (5.666 m) per l'aresta N (via JAPONESA) i descens (1r descens absolut) per la cara E a càrrec de Jordi Marmolejo, que culmina l'encadenament de les 4 cares de l'esmentat pic.
- 27 de setembre, ascensió al Nevado Cuchillo (5.655 m) per l'aresta E a càrrec de Jordi Marmolejo i Sergi Ricart.
- 29 de setembre, ascensió al Kotani Est (5.400 m) obrint la via PUYO (600 m, D) i descens per la cara N. A càrrec de Jordi Marmolejo i Sergi Ricart.

Cordillera Occidental

- 4 d'octubre, ascensió al Sajama (6.550 m) per la via normal (SO), a càrrec de Jordi Marmolejo i Sergi Ricart.

Cordillera Real

- 8 d'octubre, obertura de la via URUS SARIRIS (1.200 m, D) als contraforts del Cerro Tilata. A càrrec de Sergi Ricart.

- 8 d'octubre, ascensió al Huayna Potosí (6.088 m) per la via normal, a càrrec de Jordi Marmolejo
- 12 d'octubre, ascensió al Picacho Pupusani (5.098 m) per l'aresta O (1.200 m, D), obrint una sortida directa (V) a càrrec de Jordi Marmolejo.

REPETICIONS

Llevant

Abril, Puig Campana (Alacant), ascensió al Pic Prim (1.320 m) per la via DELS ENTORNS (850 m, V+), a càrrec d'Oriol Caminal (SEAM) i David Poveda.

Montsec

20 i 21 de març, Mont-rebei (Lleida), ascensió a la Paret de Catalunya per la via NÀUFRAGS DE LA SOLEDAT (400 m, 6a-A2), a càrrec de Jordi Marmolejo (SEAM) i Rómulo Pizzica.

Pirineu

1 de febrer, Partacúa (Osca), ascensió a la Cima Capullo (2.567 m) pel corredor MARIA JOSÉ ALLER (600 m, IV/D+) a càrrec de Xavier Garcia (SEAM), Anton Tarragona (SEAM) i Josep M. Dolcet (SEAM).

14 de març, Barrosa (Osca), ascensió al contrafort del Pico de Espluca Ruego per les goulottes ESPLUCA (120 m, III/4) i ARAPAHOE (130 m, III/3+ -M5) a càrrec de Josep M. Dolcet (SEAM) i Guillem Ullastre (SEAM).

4 d'abril, Cadí (Lleida), ascensió al Puig del Quer (2.546 m) per la canal DELS TRONCS (400 m, IV/MD) a càrrec de Xavier Garcia (SEAM) i Josep M. Dolcet (SEAM).

1 d'agost, Pedraforca (Barcelona), ascensió al Calderer (2.493 m) per la via DIRECTA ANGLADA-GUILLAMON (500 m, MD) a càrrec de Josep M. Dolcet (SEAM) i Xavier Garcia (SEAM).

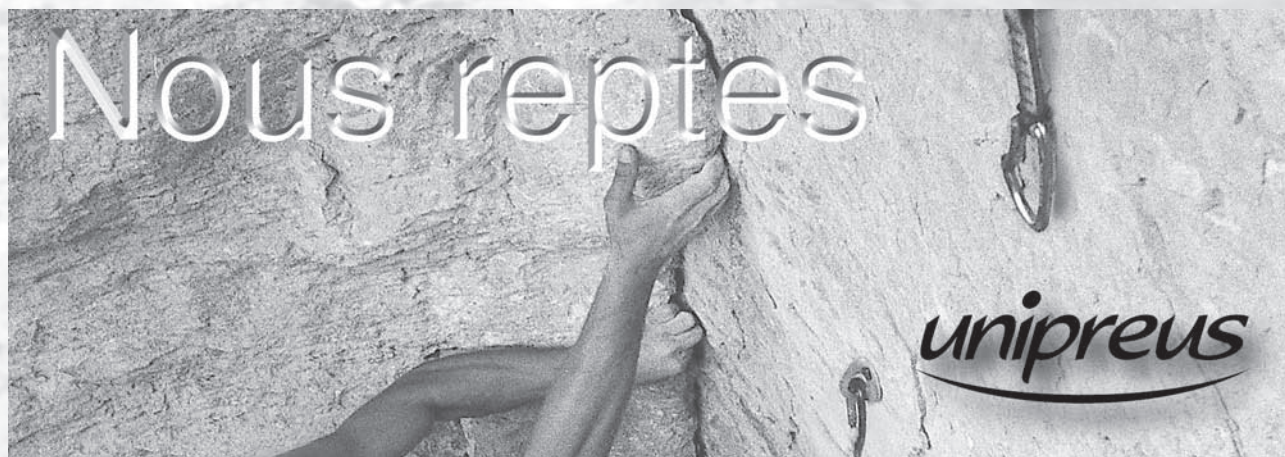
15 d'agost, Vignemale (França), ascensió a la Pique Longue (3.298 m) per l'esperó N (800 m, ED) a càrrec de Jordi Marmolejo (SEAM) i Rómulo Pizzica.

14 de setembre, Artiga de Lin (Lleida), ascensió a la cara NO de la Forcanada (2.881 m) per la via RAVIER (650 m, MD+) a càrrec de Ferran i Guillem Ullastre (SEAM).

Alps

Gener, Écrins (França), ascensió a la cascada HIROSHIMA (150 m, III/5) (Fournel) a càrrec de Jordi Martínez (SEAM) i Ricard Calmet.

Gener, Queyras (França), ascensió a la cascada MOBY DICK (400 m, IV/4) (Entre-les-Aygües) a càrrec de Jordi Marmolejo (SEAM), Sergi Ricard i Anton Tarragona (SEAM).

5 de juliol, Écrins (França), ascensió a l'Aiguille Dibona (3.131 m) per la via MADIER (330 m, MD) a càrrec de Ferran i Guillem Ullastre (SEAM).

25 de juliol, Mont Blanc (França), ascensió a l'Aiguille Verte (4.121 m) pel corredor COUTURIER (1.000 m, IV/D) a càrrec de Jordi Marmolejo (SEAM) i Jordi Esteban.

1 d'agost, Mont Blanc (França), ascensió a l'Aiguille Noire de Peuterey (3.773 m) per l'aresta S (1.100 m, MD) a càrrec de Jordi Marmolejo (SEAM) i Josep M. Porta.

Escòcia

13 de març, ascensió al Ben Nevis (1.340 m) per la POINT FIVE GULLY (300 m, IV/5) a càrrec de Jordi Marmolejo (SEAM) i Salvador Vidal.

Andes

Agost, Cordillera Blanca (Perú), ascensió al Chopicalqui (6.345 m) per l'aresta SO (1.200 m, BD) a càrrec d'Olga Rovira, Albert Vallverdú (SEAM), Rafael Barta i David Sancho.

Sardenya

Setembre, ascensió a l'Aguglia di Goloritzè per la via SOLE INCANTATORE (140 m, 6c) a càrrec d'Òscar Oliver (SEAM) i Albert Cortès (SEAM). Posteriorment, a la Gola su Gorroppu, repetició de la

via MOVIDRI (170 m, 6c) a càrrec d'Albert Cortès (SEAM), José Macías i Ramon Vilaseca.

Vies noves

Via BRITISH AIRWAYS (100 m, 6b+ net) a Pena Blanca, Baldellou (Osca). Primera ascensió el 17 de febrer per Oriol Baró, Olga Rovira i Jordi Marmolejo (SEAM).

Via OKEY PANA! (160 m, 6b) al Coscoll (706 m), Fontllonga (Lleida). Primera ascensió el 22 de febrer per Rómulo Pizzica, Guillem Ullastre (SEAM) i Jordi Marmolejo (SEAM).

Via DE L'ARCADA (140 m, 6a) al Castellot (860 m), Moror (Lleida). Primera ascensió el 21 de març per Guillem Ullastre (SEAM) i Josep M. Dolcet (SEAM).

DÍEDRE SUD (180 m, 6a) al Picó Oriental del Pla d'Auberó (1.001 m), Beniure (Lleida). Primera ascensió el 25 d'abril per Ferran i Guillem Ullastre (SEAM).

Via TERRA DE CASCALL (170 m, 6b-A2) al Cingle de l'Obaga, Clua (Lleida). Primera ascensió el 22 de juny per Ferran i Guillem Ullastre (SEAM).

Via DE LA PLACA (320 m, V) a la cara NE del pic de Moredo (2.750 m), Isil (Lleida). Primera ascensió el 28 de juliol per Ferran i Guillem Ullastre (SEAM).

Guillem Ullastre

mobles

l'ebenista

projectes i dissenys a mida

ctra. vall d'aran, km. 10,7 · 25124 rosselló (lleida) · tel. 973 73 27 79 · fax 973 73 27 16